

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА**

МАЯТІНА НАТАЛІЯ ВАСИЛІВНА

УДК 377.36.016:641.5

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ
САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ-ТЕХНОЛОГІВ
ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ У КОЛЕДЖАХ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
МАТВІЄНКО Олена Валеріївна,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова,
професор кафедри педагогіки і методики
початкового навчання.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент
ЖЕЛАНОВА Вікторія В'ячеславівна,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
професор кафедри теорії та історії педагогіки;

кандидат педагогічних наук, доцент
РЕБЕНОК Вадим Михайлович,
Національний університет «Чернігівський
колегіум» імені Т. Г. Шевченка,
завідувач кафедри професійної освіти та
безпеки життєдіяльності.

Захист дисертації відбудеться 20 грудня 2019 року о 14.30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, за адресою: вул. Пирогова, 9, м. Київ-30, 01601.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (вул. Пирогова, 9, м. Київ-30, 01601) та на сайті університету <http://www.npu.edu.ua>.

Автореферат розіслано 19 листопада 2019 року.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Л. П. Сущенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Входження України до європейського освітнього простору, реформування всіх ланок системи освіти актуалізують проблеми професійного саморозвитку особистості. Одним із завдань, які ставить держава перед професійною освітою, є сприяння професійній самореалізації майбутніх фахівців та зростанню привабливості професійної освіти, а також підвищенню її конкурентоспроможності та якості згідно до міжнародних стандартів. До базових стратегічних пріоритетів у професійній освіті України є реформування освітньої системи, яке спрямоване на підвищення рівня фахової підготовки майбутніх техніків-технологів харчової галузі. У директивних документах – Законі України «Про вищу освіту» (2014), Національній доктрині розвитку освіти України у ХХ столітті (2002), Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів (2010), Національній стратегії розвитку освіти України на період до 2021 року (2013), Концептуальних засадах розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір, проекті Європейського Союзу «EU4Skills», Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року тощо – зазначено про те, що найбільш успішними на ринку праці в найближчій перспективі будуть фахівці, здатні навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх.

Аналіз наукових джерел із окресленої проблеми увиразнює різновекторні підходи до її дослідження з позиції професійного становлення особистості (В. Андрущенко, О. Будник, Е. Зеєр, О. Кокін, Н. Рідей, В. Семиченко, С. Сисоева та ін.); самореалізації особистості (І. Бега, Е. Галажинського, В. Ключка, Л. Когана, О. Коропецької, С. Лісовця, С. Максименка, В. Моляко, Г. Нестеренко, Н. Самохіної, Т. Титаренко та ін.); професійної самореалізації (Т. Буда, В. Гупаловська, Ю. Зайцева, О. Економова, Л. Коростильова, С. Кравчук, М. Кухтіна, Є. Подвисоцька, Л. Рибалко, А. Романова, О. Самборський, Н. Тимошенко, О. Торшевська, М. Ярославцева та ін.); професійного самовдосконалення та саморозвитку (В. Бондаря, М. Корця, О. Матвієнко, Л. Сущенко та ін.); неперервного професійного саморозвитку (Р. Гуревич, В. Желанова, В. Фрицюк).

Проблеми самоактуалізації та саморозвитку розглянуто в зарубіжних працях Р. Бернса, Е. Еріксона, А. Маслоу, Г. Олпорта, К. Роджерса та ін.

Різні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців харчової галузі досліджували І. Дрозіч, Л. Козловську, В. Ребенка, Т. Сергєєва, І. Філімонову; проблемами професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів у галузі харчових технологій займалися А. Шаура, Н. Волкова, Ю. Гвоздецька, Н. Недосєкова, О. Сердюкова, С. Ткачук; особливості формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів харчової промисловості досліджували О. Мельник, Н. Сичевська;

формування готовності до інноваційної діяльності майбутніх технологів у коледжах аграрного профілю вивчала В. Кобзар.

Аналіз наукової літератури, нормативно-правової документації, досвід професійної підготовки майбутнього техника-технолога харчової галузі надає можливість виявити суперечності, що виникають між:

– запитами держави, суспільства та ринку праці на якісну професійну підготовку майбутніх техніків-технологів харчової галузі у ЗВО та потребами її осучаснення;

– зростаючими потребами суспільства в підготовці висококваліфікованих фахівців харчової промисловості та певною консервативністю професійної підготовки майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації у ЗВО;

– оновленими освітніми програмами професійної підготовки майбутніх техніків-технологів харчової галузі та недостатнім науково-методичним забезпеченням процесу формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах.

Актуальність проблеми, її недостатня теоретична і практична розробленість, виявлені суперечності зумовили вибір теми дисертаційної роботи «**Формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах**».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичного плану НПУ імені М. П. Драгоманова (2014-2018). Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 7 від 23 лютого 2017 року) та узгоджена у Міжвідомчій раді з координації досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 4 від 20 червня 2017 року).

Мета дослідження полягає у виявленні, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. На основі аналізу філософської та психолого-педагогічної літератури з'ясувати сутність ключових дефініцій дослідження.

2. Уточнити зміст поняття «готовність до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі» та теоретично обґрунтувати структуру готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах.

3. Визначити критерії, показники та характеризувати рівні сформованості готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах.

4. Змодельовати процес формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах.

5. Виявити, теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах та експериментально перевірити їх ефективність.

Об'єкт дослідження – підготовка майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети й виконання завдань на різних етапах наукового пошуку було використано комплекс таких методів дослідження: *теоретичні*: системний аналіз наукової та науково-методичної літератури, бібліографічний аналіз наукових праць – з метою з'ясування сутності ключових дефініцій дослідження; компаративний аналіз і узагальнення – з метою уточнення змісту понять «готовність до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі» та «формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі»; порівняння – з метою теоретичного обґрунтування структури готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі; класифікація – з метою визначення критеріїв, показників і характеристики рівнів готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі; моделювання – для розроблення моделі формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах; систематизація – з метою виявлення та теоретичного обґрунтування педагогічних умов формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах; *емпіричні*: (спостереження, анкетування, інтерв'ю, бесіда, тестування, вивчення навчальної документації студентів, ретроспективний аналіз власного досвіду викладацької діяльності у закладі вищої освіти) – з метою з'ясування рівнів готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах; педагогічний експеримент – з метою перевірки ефективності виявлених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах; *статистичні*: поєднання кількісного та якісного аналізу отриманого емпіричного матеріалу із застосуванням φ -критерію (критерію Фішера) та t-критерію Стьюдента – з метою обґрунтування вірогідності отриманих результатів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що:

– *вперше* виявлено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність педагогічних умов формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах (формування у майбутніх техніків-технологів харчової галузі мотивації до професійної самореалізації на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії; розширення змісту навчального курикулуму через інтеграцію

акмеологічного та компетентнісного підходів в освітньому процесі коледжу; включення майбутніх техніків-технологів харчової галузі в професію через набуття досвіду професійної самореалізації у позааудиторній роботі та під час навчально-виробничої практики); змодельовано процес формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах у вигляді моделі, яка складається з теоретичного, процесуального та результативного блоків; виокремлено та теоретично обґрунтовано структурні компоненти готовності майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, процесуально-діяльнісний, особистісно-рефлексивний); визначено критерії (гностичний, аксіологічний, технологічний, акмеологічний), показники та рівні (низький, середній, високий) готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах;

– запропоновано оновлення змісту, форм, методів і засобів формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах;

– уточнено змістове наповнення понять «готовність до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі» та «формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі»;

– подальшого розвитку набули наукові положення педагогічних досліджень з проблем формування готовності майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації у коледжах.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що впроваджено педагогічні умови формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах; розроблено та впроваджено в освітній процес коледжу навчальну дисципліну «Основи професійної самореалізації», факультатив «Психологія професійного самовдосконалення» та «Тренінг професійного зростання»; доповнено матеріалами для самостійної роботи за напрямом підготовки 6.051701 «Харчова технологія та інженерія» та у системі підвищення кваліфікації техніків-технологів харчової галузі змісту наступних дисциплін: «Соціологія», «Культурологія», «Захист Вітчизни», «Безпека життєдіяльності», «Основи охорони праці», «Вступ до фаху», «Основи фізіології харчування, шкільне та дитяче харчування», «Санітарія та гігієна», «Основи філософських знань»; удосконалено зміст навчально-виробничої практики студентів; розроблено навчально-методичний посібник «Педагогічні засади формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів з технології харчування у коледжах» та авторський «Щоденник рефлексії».

Результати дослідження можуть бути використані для укладання навчальних програм, підручників, навчальних і навчально-методичних посібників, навчально-методичних комплексів, методичних рекомендацій для підготовки майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах, а

також педагогічними працівниками коледжів, які працюють над підготовкою майбутніх техніків-технологів харчової галузі для успішного формування готовності до професійної самореалізації названих фахівців.

Основні положення та результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Економіко-правового коледжу Київського кооперативного інституту бізнесу і права (довідка № 254 від 03.06.2019 року), Галицького коледжу ім. В'ячеслава Чорновола (довідка № 200/03 від 10.06.2019 року), коледжу ресторанного господарства Національного університету харчових технологій (довідка № 86 від 12.06.2019 року), Білгород-Дністровського економіко-правового коледжу (довідка № 324 від 19.06.2019 року).

Апробація результатів дослідження. Основні результати та теоретичні положення дисертації висвітлено та обговорено на науково-практичних конференціях різних рівнів: *міжнародних*: «Психологія і педагогіка в системі сучасного гуманітарного знання XXI століття» (Харків, 2016); «Проблеми фахової підготовки вчителя початкової школи в контексті становлення нової української школи» (Київ, 2016); «Актуальні проблеми реформування системи виховання та освіти в Україні» (Львів, 2017); «Формування особистості в багатоступеневій системі освіти: досвід, реалії, перспективи» (Умань, 2017); «Modern methods, innovations and operational experience in the field of psychology and pedagogics» (Lublin, 2017); «Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук» (Київ, 2018); «Сучасна українська освіта: стратегії та технології навчання молоді і дорослих» (Переяслав-Хмельницький, 2018); «Вплив досягнень психологічних і педагогічних наук на розвиток сучасного суспільства» (Харків, 2018); «Підготовка фахівців у сфері освіти та освітнього менеджменту: європейський вимір» (Черкаси, 2018); «Педагогіка та психологія: виклики і сьогодення» (Київ, 2018); «Актуальні питання застосування на практиці досягнень сучасної педагогіки і психології» (Харків, 2018); «Сучасний рух науки» (Дніпро, 2018); «Key Issues of Education and Sciences: Development Prospects for Ukraine and Poland» (Stalova Wola, Republic of Poland, 2018); «Пріоритетні напрямки вирішення актуальних проблем виховання і освіти» (Харків, 2018); «Актуальні проблеми реформування системи виховання та освіти в Україні» (Львів, 2018); *всеукраїнських*: «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку» (Переяслав-Хмельницький, 2016); «Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного вищого навчального закладу» (Київ, 2017); «Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології» (Запоріжжя, 2018); «Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного вищого навчального закладу» (Київ, 2018); «Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного вищого навчального закладу» (Київ, 2019); на засіданнях кафедри професійної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Особистий внесок автора в роботах, опублікованих у співавторстві: У публікаціях, підготовлених спільно з співавтором, внесок здобувача полягає: в обґрунтуванні критеріїв, показників та рівнів сформованості

готовності майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації, – у статті [3]; у розробленні основних положень методики формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах, – у навчально-методичному посібнику [25].

Публікації. Основні наукові положення дисертаційного дослідження відображено в 25 публікаціях автора, серед яких: 3 статті у наукових фахових виданнях України з педагогіки; 5 статей у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях, що віднесені до міжнародних наукометричних баз даних; 16 наукових праць, які засвідчують апробацію матеріалів дослідження на науково-практичних конференціях; 1 навчально-методичний посібник.

Структура дисертації. Робота складається з анотацій українською й англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (284 найменування) та додатків. Загальний обсяг дисертації складає 310 сторінок, серед них 216 сторінок основного тексту. Дисертація містить 15 таблиць і 19 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність обраної теми; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи наукового дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення роботи; наведено відомості про особистий внесок здобувача й апробацію результатів, подано дані про публікації, структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі – **«Теоретичні основи формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах»** здійснено міждисциплінарний аналіз понять «готовність», «самореалізація» і «професійна самореалізація»; окреслено основні наукові підходи та принципи професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах; проаналізовано вітчизняний та зарубіжний досвід з проблеми професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі; описано зміст та структуру готовності майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації.

Самореалізація – це один із найважливіших факторів становлення гармонічної особистості та розглядається науковцями як: процес свідомого керування розвитком особистості, своїх якостей, здібностей (О. Бодальов, А. Деркач, В. Лозовий, Н. Лосєва та ін.); прагнення людини до розвитку, збагачення своїх сутнісних сил для того, щоб внаслідок цього мати можливість самореалізуватися на більш високому рівні (Є. Андрієнко, П. Кондратьєв, О. Плахотнік, Г. Селевако та ін.); творче ставлення індивіда до самого себе, створення самого себе у процесі активного впливу на зовнішній і внутрішній світ з метою їхнього перетворення (В. Войтка, Ю. Скорик та ін.).

Сучасні дослідження структури мотивації навчальної та професійної діяльності допомогли нам виокремити такі *групи мотивів*, що необхідні для формування готовності студента до професійної самореалізації: *соціальні*

мотиви (вимоги соціального оточення до професійної компетентності фахівця, відповідальність, розуміння соціальної значущості професії, прагнення зайняти певну позицію у стосунках із колегами, отримати їх схвалення); *пізнавальні мотиви* (орієнтація на оволодіння новими знаннями, бажання поглиблювати знання, інтерес до способів самостійного здобування знань, прийомів професійної діяльності); *професійні мотиви* (орієнтація на творчу професійну діяльність, прагнення до прояву індивідуальності, бажання досягнути успіху в професійній діяльності); *мотиви особистої зацікавленості* (прагнення до самопізнання, самоствердження у власних очах, орієнтація на високий рівень інтелектуального й особистісного розвитку та ін.).

Проблема самореалізації особистості є мультидисциплінарною проблемою, яка має філософське коріння. Самореалізація – це один із найважливіших факторів становлення гармонічної особистості. На основі проведеного теоретичного аналізу психолого-педагогічної літератури, розглянувши підходи різних авторів до розуміння сутності та структури готовності до професійної самореалізації, виділяємо наступні компоненти готовності: *мотиваційно-ціннісний* (позитивне ставлення до професійної діяльності); *когнітивно-пізнавальний* (система необхідних знань та пізнавальний інтерес до професійної самореалізації); *процесуально-діяльнісний* (вміння та навички необхідні для професійної самореалізації); *особистісно-рефлексивний* (сформованість якостей, здібностей та здатностей до професійної самореалізації). Виділені компоненти готовності майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації знаходяться між собою у сутнісному взаємозв'язку. За допомогою цих компонентів нами були виділені ознаки сформованості психологічної та практичної готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі під час навчання у коледжах, а також визначено критерії, показники та схарактеризовано рівні готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі.

У другому розділі «**Модель і педагогічні умови формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах**» здійснено цілісний науковий аналіз педагогічного забезпечення формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі; конкретизовано сутність змістовно-методичного забезпечення процесу формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах та створено модель формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах.

Професійну технологічну освіту поділяють на теоретичні та практичні компоненти. Вона нині склалася у трирівневу освіту: I рівень – загально-теоретична підготовка майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації передбачає вивчення класичних навчальних дисциплін професійної підготовки, що здійснюється традиційними методами

(організація виробництва в закладах ресторанного господарства, організація обслуговування в закладах ресторанного господарства, товарознавство харчових продуктів, економіка підприємств різних типів і т.ін.); II рівень – це практична складова – опанування теоретичних засад практичної професійної підготовки, яке здійснюється в основному, через участь студентів у активних (інтерактивних) формах навчальної роботи – практичних заняттях, семінарах, воркшопах, майстер-класах, тренінгах (технологія виробництва кулінарної продукції, основи стандартизації та контролю якості харчової продукції, устаткування закладів ресторанного господарства і т.ін.); III рівень – оволодіння практичними вміннями технології виробництва харчової продукції, опанування навичками експлуатації устаткування в закладах ресторанного господарства, а також поглиблене вивчення організації виробництва та обслуговування в закладах ресторанного господарства, що здійснюється у практичній роботі та під час проходження технологічної і виробничої практики. Це, так званий, індивідуально-типологічний рівень, покликаний урахувати особливості кожної особистості, що навчається.

Різняться ці рівні не лише за змістом, але й за способом організації та подання знань. Такий підхід процесу формування готовності майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації ні в якому разі не пов'язаний з нехтуванням важливості засвоєння студентами теоретичних засад професійної діяльності. Навпаки, він передбачає посилення професійної підготовки, оскільки сприятиме формуванню, зокрема, професійного світогляду.

Професійна підготовка майбутніх техніків-технологів харчової галузі була розглянута нами як об'єктивний, цілеспрямований процес, що підкоряється закономірностям і має ґрунтуватися на наступних методологічних підходах: контекстному, системному, особистісно-орієнтованому, аксіологічному, компетентнісному, акмеологічному, рефлексивно-діяльнісному. Модель формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах складається з теоретичного, процесуального та результативного блоків (рис. 1).

Впровадження моделі формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах забезпечується виявленими та теоретично обґрунтованими відповідними педагогічними умовами. Перша педагогічна умова – формування мотивації до професійної самореалізації на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії була спрямована на: формування позитивної мотивації та підвищення інтересу до професійної діяльності; підсилення мотиваційних установок, спрямованих на здоров'язбереження, для формування ціннісного ставлення до здоров'я взагалі та стійкої мотивації до здорового харчування зокрема; формування усвідомленої установки на професійну самореалізацію. Ця педагогічна умова здійснювалася у процесі проведення аудиторних (лекційні, семінарські, практичні, лабораторні, виробнича практика) та позааудиторних (щорічні

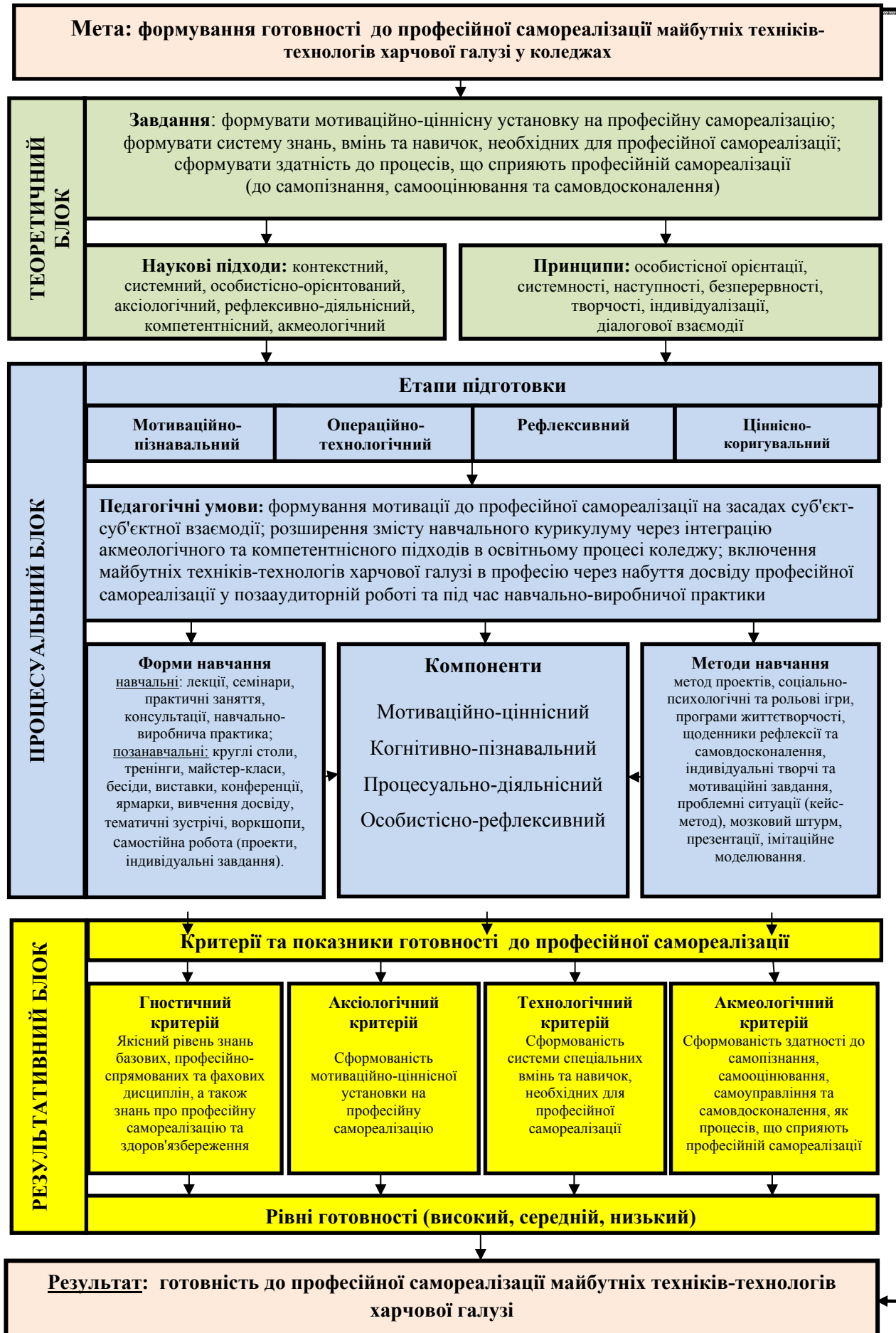

Рис. 1. Модель формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах

студентські наукові конференції, курсові роботи, студентські наукові конференції, курсові роботи, студентські наукові гуртки) форм навчання. У переліку різноманітних типів семінарських конференція, семінар – «мозковий штурм» тощо.

Вказано, що вищезазначена педагогічна умова реалізовувалася в таких формах, як: навчально-методичний семінар для кураторів академічних груп першого курсу – бесіда «Чому я хочу бути техніком-технологом харчової галузі?»; профорієнтаційні зустрічі «У кожного свій професійний шлях»; круглий-стіл «Роль самоосвіти для майбутніх техніків-технологів харчової галузі у професійній самореалізації»; тренінгові заняття, спрямовані на самопізнання майбутніх техніків-технологів харчової галузі, таких як: «Тренінг самопізнання», «Тренінг особистісного зростання», «Тренінг професійного зростання» тощо. Застосування цієї педагогічної умови дозволило спрямувати зусилля викладацького складу на цілісне вивчення в освітньому середовищі вищого навчального закладу студентів як індивідів і суб'єктів діяльності; створити умови для мотивації успіху, актуалізації потреби в досягненнях і прагнення до високих результатів; організувати варіативний освітній простір для формування готовності майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації.

Друга педагогічна умова – розширення змісту навчального курикулуму через інтеграцію акмеологічного та компетентнісного підходів в освітньому процесі коледжу – передбачає наступне: формування ціннісної потреби у знаннях, як бази для подальшої професійної самореалізації; створення відповідного освітнього середовища для підвищення якісного рівня знань базових дисциплін та підкреслення їхньої значимості для професійної діяльності; створення стійкої мотивації до оволодіння знаннями з професійно-спрямованих, фахових дисциплін та до самоосвіти як найбільш ефективного шляху здобування нових знань протягом всього життєвого шляху; формування системи знань про здоров'язбереження взагалі та про здорове харчування зокрема як необхідної. Ефективним видається застосування проблемних, тренінгових, інтерактивних та пояснювально-ілюстративних технологій навчання, контекстного навчання, ситуативного моделювання (кейс-метод), методу проєктів, Інтернет-технологій, мультимедійних технологій тощо.

Для реалізації даної умови, пропонуємо відвідування публічних лекцій, конференцій, семінарів, круглих столів, майстер-класів, воркшопів, виставок, що дає можливість майбутнім технікам-технологів харчової галузі, осмислити та зафіксувати нову й закріпити наявну інформацію, отримати зразок майстерного виконання професійної діяльності і, як результат – забезпечити розвиток власних естетичних почуття, смаку та ідеалу. На третьому курсі при вивченні теми «Психологія становлення професійної кар'єри» у рамках факультативу «Психологія професійного самовдосконалення» пропонується організація дискусії у груповій формі стосовно психології особистості керівника. З метою підвищення ефективності навчальної діяльності студентів було введено навчальну

дисципліну «Основи професійної самореалізації», яка розкриває сутність професійної самореалізації, спрямована на опанування системою професійної самоосвіти та зорієнтована на формування основних компонентів готовності майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації. Темати даної навчальної дисципліни були такі поняття: «Самореалізація», «Види та шляхи професійної самореалізації», «Ідеал фахівця техника-технолога харчової галузі», «Самоорганізація майбутніх техніків-технологів харчової галузі під час навчання у ЗВО» та інші. Також дуже ефективний при реалізації даної педагогічної умови є кейс-метод, який впроваджувався в навчальний процес з метою формування у майбутніх техніків-технологів харчової галузі таких професійно значущих умінь: використання набутих теоретичних знань для оптимального вирішення практичних проблем; цілісного аналізу ситуацій, прогнозування шляхів їх подальшого розвитку; оцінювання ситуацій, пошуку основної інформації; формулювання проблемних питань; розроблення плану дій, визначення різноманітних підходів до розв'язання проблем; самостійного прийняття рішень в умовах невизначеності; конструктивної критики.

Розширення змісту навчального курикулуму через інтеграцію акмеологічного та компетентнісного підходів в освітньому процесі коледжу, знайшло відображення у процесі вивчення дисциплін «Соціологія», «Культурологія», «Захист Вітчизни», «Безпека життєдіяльності», «Основи охорони праці», «Вступ до фаху», «Основи фізіології харчування, шкільне та дитяче харчування», «Санітарія та гігієна», «Основи філософських знань». Реалізація даної педагогічної умови відбувалася в таких формах і методах, як: індивідуальні-творчі завдання (формування професійного іміджу), метод проектів (розроблення плану професійного самовдосконалення на 1, 5, 10 років), зустрічі з провідними фахівцями, щоденники рефлексії, соціально-психологічні («До вершин професіоналізму») та рольові ігри («Моя перша робота»), інтелект-карти, розробка програм життєтворчості та ін.

Третя педагогічна умова – включення майбутніх техніків-технологів харчової галузі в професію через набуття досвіду професійного самовдосконалення у позааудиторній роботі та під час навчально-виробничої практики здійснювалася через: опанування загальними і спеціальними вміннями та навичками, необхідними для виконання професійних завдань; здобування досвіду самореалізації; прищеплення навичок здорового харчування; формування установки на подолання стереотипів мислення і стимулювання творчості та ініціативності. Реалізація третьої педагогічної умови передбачала роботу студентів у позааудиторній діяльності та цілеспрямоване удосконалення умінь професійної направленості (вивчення передового досвіду та тематичні зустрічі, участь у виставках та ярмарках, круглих столах, воркшопах, різноманітних проектах, науково-практичних студентських конференціях, тренінгах професійного зростання та із запобігання професійного та емоційного вигорання, майстер-класах.

У третьому розділі **«Дослідно-експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування готовності до професійної**

самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах» експериментально перевірено сукупність педагогічних умов формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах; проаналізовано результати педагогічного експерименту та визначено перспективи подальшого наукового пошуку окресленої проблеми.

Програма педагогічного експерименту дослідження включала впровадження та перевірку ефективності педагогічних умов формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах. Головними принципами дослідно-експериментальної роботи були: об'єктивність та зумовленість педагогічних явищ; цілісність у вивченні педагогічних явищ і процесів; комплексність та системність.

Констатувальний етап експерименту полягав у формулюванні мети, завдань та основних напрямів його здійснення. На цьому етапі було здійснено наступне: виявлення та теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах; обґрунтування й добір відповідного організаційно-методичного забезпечення та психодіагностичного інструментарію у контрольних та експериментальних групах; проведення початкового діагностування рівня готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі.

У формувальному етапі експерименту брали участь студенти Економіко-правового коледжу Київського кооперативного інституту бізнесу і права, Галицького коледжу ім. В'ячеслава Чорновола, коледжу ресторанного господарства Національного університету харчових технологій, Білгород-Дністровського економіко-правового коледжу, які входили до контрольних та експериментальних груп.

Програма формуючого експерименту умовно була розкладена на 4 етапи, протягом яких відбувалося формування готовності майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації: I етап – *мотиваційно-пізнавальний* (завданням цього етапу було формування теоретичної та мотиваційної готовності майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації, ознайомлення з основними поняттями проблеми); II етап – *операційно-технологічний* (основним завданням було формування процесуально-діяльнісної готовності майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації у процесі навчально-пізнавальної (лекції, семінарські, практичні заняття) та навчально-практичної діяльності (навчально-виробнича практика); III етап – *рефлексивний* (відбувався аналіз набутого на попередніх етапах професійної підготовки пізнавального та практичного досвіду щодо професійної самореалізації); IV етап – *ціннісно-коригувальний* (завершальний етап навчання, де значна роль відводилась фаховій професійній підготовці та навчально-виробничій практиці, оскільки студенти заглиблювались в умови професійної діяльності).

Студенти контрольних груп навчалися за традиційно існуючою системою підготовки майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах. В освітній процес підготовки студентів експериментальних груп впроваджувалися виявлені та теоретично обґрунтовані педагогічні умови формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах. Формувальний етап здійснювався на основі створеного нами експериментального комплексу. Під час цього етапу було впроваджено в навчальний процес модель формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах для студентів експериментальних груп шляхом внесення коректив у змістовно-методичне забезпечення процесу їхньої підготовки.

На контрольному етапі було проведено повторну діагностику та співставлення отриманих результатів з метою визначення ефективності змістовно-методичного забезпечення процесу підготовки майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації у коледжах.

Результати контрольного етапу експерименту свідчать про ефективність впливу розробленого змістовно-методичного забезпечення на рівень готовності майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації у коледжах, що слідує з суттєвих відмінностей між показниками сформованості компонентів готовності у студентів контрольних і експериментальних груп.

До проведення формувального експерименту контрольна та експериментальна групи були достатньо однорідними за рівнями сформованості компонентів готовності майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації. Після його проведення контрольна та експериментальна групи суттєво відрізнялися за рівнями сформованості компонентів даної готовності.

Проведені вимірювання показали наявність більш значущих змін в експериментальних групах. Підвищення рівня готовності до професійної самореалізації майбутні фахівці пояснювали підсиленням професійного інтересу до роботи, стійкою мотивацією (мотиви вибору професії – внутрішні) до досягнення високих результатів у професійній діяльності. Більшість з них володіли глибокими, стійкими знаннями про специфіку професійної діяльності, основними закономірностями, принципами, методами, формами, засобами та прийомами, вміннями та навичками, необхідними для ефективного здійснення професійної діяльності та професійної самореалізації.

Подані на рис. 2 і 3 дані засвідчують, що в експериментальній групі змінився розподіл техніків-технологів харчової галузі за рівнями готовності до професійної самореалізації у коледжах. Кількість майбутніх фахівців з високим та достатнім рівнем зросла, а з низьким – істотно зменшилась. Такі студенти вміють творчо застосовувати теоретичні положення в нестандартній професійній діяльності; досконало володіють сучасними харчовими технологіями та вміють їх використовувати; швидко адаптуються до нових соціальних умов; адекватно оцінюють власний рівень професійної

компетентності; вміють аналізувати, оцінювати, корегувати власну діяльність; постійно прагнуть до самовдосконалення.

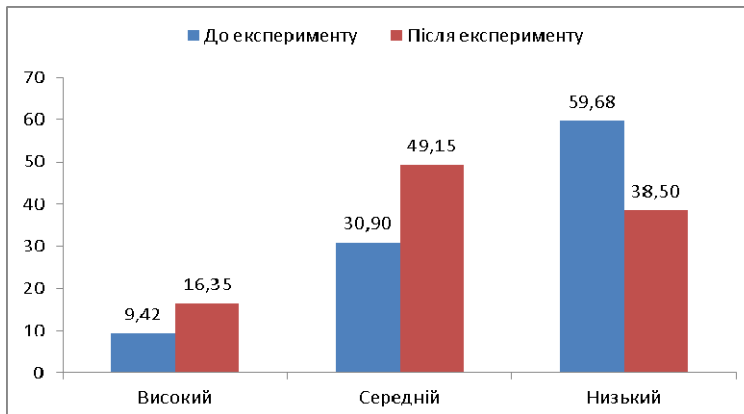

Рис. 2. Рівні готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах в КГ до та після формульовального етапу експерименту

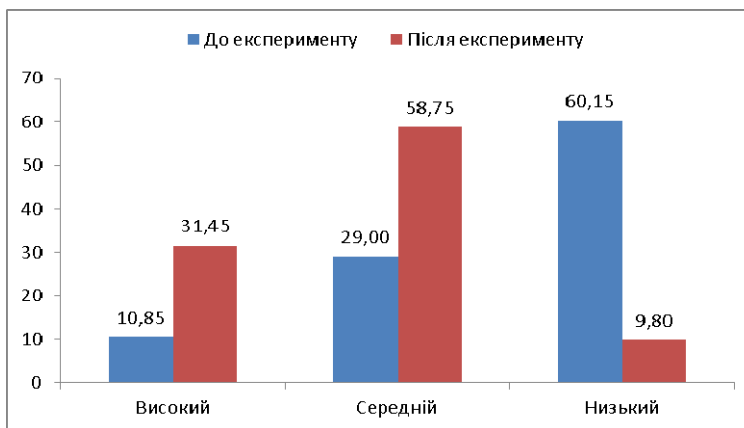

Рис. 3. Рівні готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах в ЕГ до та після формульовального етапу експерименту

Аналіз результатів формульовального етапу педагогічного експерименту показав, що виявлені та теоретично обґрунтовані педагогічні умови формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах є ефективними.

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів дослідження проблеми формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах засвідчило ефективне виконання поставлених завдань та надало можливість сформулювати наступні **висновки**:

1. На основі аналізу наукової літератури з'ясовано сутність основних дефініцій дослідження «готовність до професійної самореалізації майбутніх

техніків-технологів харчової галузі» та «формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі». Поняття «готовність до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі» розглядається як інтегроване професійно особистісне утворення, що має складну структуру та визначає здатність спеціаліста до виконання професійних функцій на основі засвоєних теоретичних знань, умінь і навичок у процесі професійної підготовки та за його межами, що дозволяє не лише стати компетентним та успішним у своїй професії, досягнувши рівня майстерності, а й постійно прагнути до нових вершин професійної самореалізації.

Формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі розкривається як процес набуття необхідного досвіду, майстерності та мотиваційних детермінантів, які надають можливість ефективно здійснювати професійну діяльність.

2. Розкрито особливості формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах шляхом теоретичного обґрунтування *компонентів* готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах: *мотиваційно-ціннісний компонент* виявляється в: усвідомленні цінності професії, впевненості в значимості даної професійної діяльності, націленості на активну позицію і творче вирішення професійних завдань та проблем, сформованості мотивації до професійної самореалізації, готовності нести відповідальність перед клієнтом, спільнотою, колегами, суспільством вцілому. До показників *мотиваційно-ціннісного компонента* ми відносимо: сформованість мотивації до професійної самореалізації, інтерес до професійної діяльності; бажання працювати техніком-технологом харчової галузі; мотивація досягнення успіху в професійній діяльності. *Когнітивно-пізнавальний компонент* включає в себе систему знань загальнопрофесійної та спеціальної підготовки; передбачає виявлення професійних теоретичних і технологічних знань з проблем професійної самореалізації; розвиток професійних знань, формування та розширення професійного кругозору, вироблення та закріплення професійно значущих умінь і навичок. До нього також належить професійне мислення, спрямування уваги, сприймання, пам'яті, а також дії й операції, які необхідні для успішного здійснення професійної діяльності техніків-технологів харчової галузі. Показниками когнітивно-пізнавального компонента готовності майбутніх техніків-технологів харчової галузі є система професійних знань, та пізнавальний інтерес до професійної самореалізації, що відображає специфіку його професійної діяльності. *Процесуально-діяльнісний компонент* включає наявність у студента комплексу умінь, необхідних для професійної діяльності, які надалі він зможе вдосконалювати, а також знання методів і технологій саморозвитку. Цей компонент ґрунтується на психолого-педагогічних засадах особистісно-орієнтованого та розвивального навчання, врахуванні вікових та індивідуально-психологічних особливостей студентів. Його реалізація здійснюється через комплекс форм, методів і засобів

навчання, які впливають на мотиваційно-емоційну сферу студентів, стимулюючи їхню активну пізнавальну діяльність. Показниками процесуально-діяльнісного компонента ми виділяємо: професійні вміння та навички, набуті студентами; володіння сучасними харчовими технологіями; використання прийомів самоменеджменту. *Особистісно-рефлексивний компонент* передбачає наявність у майбутніх спеціалістів якостей особистості, які необхідні техніку-технологу харчової галузі для ефективної роботи. Даний компонент готовності свідчить про психологічну єдність, цілісність особистості професіонала, що сприяє високій продуктивності діяльності. Реалізується цей компонент через такі рефлексивні процеси, як саморозуміння й розуміння іншого, самооцінювання й оцінювання іншого, самоінтерпретація й інтерпретація іншого. До показників особистісно-рефлексивного компонента відносимо: сформованість професійно важливих якостей, здібностей та здатностей особистості до самовдосконалення; вміння оцінювати і аналізувати власну професійну діяльність (самодіагностика); здатність корегувати власні недоліки; прагнення до професійного розвитку; здатність до саморегуляції, саморозвитку.

3. На основі класифікації і систематизації теоретичного та емпіричного матеріалу визначено *критерії та показники (гностичний критерій* – якісний рівень професійних знань, а також знань про професійну самореалізацію; *аксіологічний критерій* – сформованість мотиваційно-ціннісної установки на професійну самореалізацію; *технологічний критерій* – сформованість системи вмінь та навичок, необхідних для професійної самореалізації; *акмеологічний критерій* – здатності до самопізнання, самооцінювання, самоуправління та самовдосконалення у професійній діяльності) та *рівні* (низький, середній, високий) готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах.

4. Змодельовано процес формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах, який представлено у моделі. Модель складається з теоретичного, процесуального та результативного блоків. *Теоретичний блок* моделі вміщує в собі *мету* (формування готовності майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації), *наукові підходи* (контекстний, системний, особистісно-орієнтований, аксіологічний, компетентнісний, акмеологічний, рефлексивно-діяльнісний), *принципи* (особистісної орієнтації; системності, наступності, безперервності, творчості; індивідуалізації; діалогової взаємодії) та *завдання* (формувати мотиваційно-ціннісну установку на професійну самореалізацію; формувати систему знань, вмінь та навичок, необхідних для професійної самореалізації; сформувати здатність до процесів, що сприяють професійній самореалізації (до самопізнання, самооцінювання та самовдосконалення)). *Процесуальний блок* моделі складається з наступних елементів: *етапи* підготовки (мотиваційно-пізнавальний, операційно-технологічний, рефлексивний, ціннісно-коригувальний); *педагогічні умови*, за якими здійснюється підготовка майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації

у коледжах; *компоненти* (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, процесуально-діяльнісний, особистісно-рефлексивний); *форми* (навчальні (лекції, семінари, практичні заняття, консультації, навчально-виробнича практика) та позанавчальні (круглі столи, тренінги, майстер-класи, бесіди, виставки, конференції, ярмарки, вивчення досвіду, тематичні зустрічі, воркшопи, самостійна робота (проекти, індивідуальні завдання)) та *методи* (метод проектів, соціально-психологічні та рольові ігри, програми життєтворчості, щоденники рефлексії та самовдосконалення, індивідуальні творчі та мотиваційні завдання, проблемні ситуації (кейс-метод), мозковий штурм, презентації, імітаційне моделювання) навчання. *Результативний* блок моделі характеризується визначенням *критеріїв, показників і рівнів* (високий, середній, низький) готовності майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації. Результатом є готовність до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі.

5. Виявлено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах, до яких віднесено: формування у майбутніх техніків-технологів харчової галузі мотивації до професійної самореалізації на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії; розширення змісту навчального курикулуму через інтеграцію акмеологічного та компетентнісного підходів в освітньому процесі коледжу; включення майбутніх техніків-технологів харчової галузі в професію через набуття досвіду професійної самореалізації у позааудиторній роботі та під час навчально-виробничої практики. Показники за інтегральним показником засвідчують, що в експериментальній групі змінився розподіл студентів за рівнями сформованості готовності до професійної самореалізації: високий рівень: ЕГ – 31,45%, КГ – 16,35%, достатній рівень: ЕГ – 58,75%, КГ – 45,15%, низький: ЕГ – 9,8%, КГ – 38,5%. Отже, формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах відбувається ефективніше в ЕГ.

Водночас проведене дисертаційне дослідження не вичерпує усього розмаїття питань, зумовлених проблемами формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах. Подальшого вивчення потребують питання, пов'язані з вивченням закордонного досвіду формування готовності до професійної самореалізації техніків-технологів харчової галузі.

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Маятіна Н. В. Формування готовності майбутніх фахівців до професійної самореалізації як психолого-педагогічна проблема. *Професійна освіта: методологія, теорія та технології*: зб. наук. праць / голов. ред. І. І. Доброскок. Вип. 7/1. Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я. М., 2018. С. 169 – 182.

2. Маягіна Н. В. Організація та методика проведення експериментального дослідження стосовно перевірки ефективності впровадження педагогічної технології підготовки майбутніх техніків-технологів з технології харчування до професійної самореалізації. *Науковий журнал «Інноваційна педагогіка»*. Вип. 4. Том 2. Одеса, 2018. С. 39 – 43.

Статті у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз даних

3. Maiatina N., Matviienko O. Criteria, Key Indicators and Preparedness Levels in Future Food Technicians for Professional Self-Realization. *Intellectual Archive*. Volume 7, Number 3. Toronto, May/June 2018. P. 158 – 167.

4. Маягіна Н. В. Особливості розв'язання проблеми самореалізації у вітчизняній та зарубіжній науці. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді* : зб. наук. праць. Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Вип. 21. Кн. 3. Том II (76). К. : Гнозис, 2017. С. 201 – 207 (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

5. Маягіна Н. В. Акмеологічний підхід у формуванні готовності майбутніх фахівців до професійної самореалізації. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді* : зб. наук. праць. Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Вип. 21. Кн. 3. Том III (77). К. : Гнозис, 2017. С. 343 – 352 (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

6. Маягіна Н. В. Дослідження проблеми самореалізації у професійній діяльності. *Пост-травматичний стресовий розлад: дорослі, діти та родини в ситуації війни*. Міжнародне науково-практичне видання / заг. ред. І. Маноха, Г. Собчук. Том I. Варшава – Київ : ПАН – Гнозис, 2017. С. 401 – 408 (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

7. Маягіна Н. В. Акмеологічний підхід у формуванні готовності майбутніх техніків-технологів з технології харчування до професійної самореалізації. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. Херсон : Херсонський державний університет, 2018. Випуск LXXXI. Том 2. С. 164 – 168 (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

8. Маягіна Н. В. Модель формування у коледжах готовності майбутніх техніків-технологів з технології харчування до професійної самореалізації. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. Херсон : Херсонський державний університет, 2018. Випуск LXXXII. Том 2. С. 163 – 166 (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

9. Маягіна Н. В. Шляхи та умови формування ціннісного ставлення до здоров'я у студенської молоді. *Психологія і педагогіка в системі сучасного гуманітарного знання XXI століття* : Зб. тез Міжнарод. науково-

практ. конф. Харків : Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2016. С. 70 – 72.

10. Маятіна Н. В. Актуальні проблеми формування ціннісного ставлення до здорового способу життя у сучасної молоді. *Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку* : Зб. тез Всеукр. науково-практ. інтернет-конф. Переяслав-Хмельницький, 2016. Вип. 28. С. 174 – 177.

11. Маятіна Н. В. Поняття про самореалізацію у дослідженнях вітчизняних науковців. *Modern methods, innovations and operational experience in the field of psychology and pedagogics* : Conference proceedings. : (October 20-21, 2017). Lublin : Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2017. С. 25 – 27.

12. Маятіна Н. В. Теорія та практика здоров'язберігаючого виховання у позанавчальній діяльності. *Проблеми фахової підготовки вчителя початкової школи в контексті становлення нової української школи* : Зб. тез Міжнар. науково-практ. конф. Київ, (2 грудня 2016 року). Івано-Франківськ : НАІР, 2017. С. 139 – 143.

13. Маятіна Н. В. Акмеологія як наука: теоретичні аспекти. *Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології* : Зб. тез Всеукр. науково-практ. конф.: (2-3 лютого 2018 року). Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2018. С. 37 – 39.

14. Маятіна Н. В. Акмеологічний підхід у професійній освіті. *Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук* : Зб.тез Міжнар. науково-практ. конф.: (2-3 лютого 2018 року). К. : ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2018. Ч. 1. С. 23 – 25.

15. Маятіна Н. В. Актуальні проблеми формування готовності майбутніх фахівців до професійної самореалізації. *Сучасна українська освіта: стратегії та технології навчання молоді і дорослих* : Зб. наук. праць V Міжнар. науково-практ. інтернет-конф. : (27 лютого 2018 року). Переяслав-Хмельницький : ФОП Домбровська Я. М., 2018. С. 73 – 76.

16. Маятіна Н. В. Педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців як складова педагогічної системи професійної освіти. *Вплив досягнень психологічних і педагогічних наук на розвиток сучасного суспільства* : Зб. тез Міжнар. науково-практ. конф.: (9-10 березня 2018 року). Харків : Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2018. С. 64 – 68.

17. Маятіна Н. В. Педагогічні умови професійної підготовки студентів ВНЗ: теоретичний аспект. *Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного вищого навчального закладу* : Зб. тез Всеукр. науково-практ. конф. : (16 березня 2018 року). Київ : Київський кооперативний інститут бізнесу і права, 2018. С. 21 – 22.

18. Маятіна Н. В. Аналіз сутності поняття «педагогічні умови». *Підготовка фахівців у сфері освіти та освітнього менеджменту: європейський вимір*: Зб. тез Міжнар. науково-практ. конф.: (м. Черкаси, 29-30 березня 2018 року). Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2018. С. 29 – 30.

19. Маятіна Н. В. Формування готовності майбутніх техніків-технологів з технології харчування до професійної діяльності на засадах

акмеологічного підходу. *Педагогіка та психологія: виклики і сьогодення*: Зб. тез Міжнар. науково-практ. конф. : (м. Київ, 4-5 травня 2018 року). К. : ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2018. С. 47 – 49.

20. Маятіна Н. В. Актуальність акмеологічного підходу щодо підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності. *Актуальні питання застосування на практиці досягнень сучасної педагогіки і психології* : Зб. тез Міжнар. науково-практ. конф. : (м. Харків, 11-12 травня 2018 року). Харків : Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2018. С. 50 – 53.

21. Маятіна Н. В. Програма педагогічного дослідження стосовно формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів з технології харчування у коледжах. *International Multidisciplinary Conference «Key Issues of Education and Sciences: Development Prospects for Ukraine and Poland»* Stalova Wola, Republic of Poland, 20-21 July 2018. Volume 3. Stalova Wola : Izdawnictwo «Baltija Publishing», 2018. P. 138 – 142.

22. Маятіна Н. В. Педагогічні умови формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів з технології харчування у коледжах. *Пріоритетні напрямки вирішення актуальних проблем виховання і освіти* : Зб. тез Міжнар. науково-практ. конф. (м. Харків, 27-28 липня 2018 року). Харків : Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2018. С. 67 – 72.

23. Маятіна Н. В. Професійна самореалізація як соціально-педагогічна проблема. *Актуальні проблеми реформування системи виховання та освіти в Україні* : Зб. тез Міжнар. наук-практ. конф. Львів : ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2018. С. 58 – 59.

24. Маятіна Н. В. Структурні компоненти готовності майбутніх техніків-технологів з технології харчування до професійної самореалізації. *Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного вищого навчального закладу* : Матеріали Всеукр. наук-практ. конф. (м. Київ, 16 березня 2019 року). Київ : Київський кооперативний інститут бізнесу і права, 2019. С. 42 – 44.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

25. Матвієнко О. В., Маятіна Н. В. Педагогічні засади формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів з технології харчування у коледжах : навч.-метод. посібник. Івано-Франківськ : НАІР, 2019. 120 с.

АНОТАЦІЇ

Маятіна Н. В. Формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ, 2019.

Виявлено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах, до яких віднесено: формування у майбутніх техніків-технологів харчової галузі мотивації до професійної самореалізації на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії; розширення змісту навчального курикулуму через інтеграцію акмеологічного та компетентнісного підходів в освітньому процесі коледжу; включення майбутніх техніків-технологів харчової галузі в професію через набуття досвіду професійної самореалізації у позааудиторній роботі та під час навчально-виробничої практики.

Виокремлено основні структурні компоненти готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі. Визначено компоненти, критерії та схарактеризовані рівні готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах. Спроектвано модель формування готовності майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації.

Уточнено змістове наповнення понять «готовність до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі» та «формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі».

Ключові слова: самореалізація, готовність до професійної самореалізації, формування готовності до професійної самореалізації, техніки-технологи харчової галузі, коледж.

Maiatina N.V. The formation of readiness for professional self-realization of future technicians-technologists in the field of food technology in colleges. – Manuscript.

Dissertation for obtaining the PhD in Pedagogical Sciences – specialty 13.00.04 - Theory and methodology of vocational education. – The National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, 2019.

The pedagogical conditions of formation of readiness for professional self-realization of future technicians-technologists of food industry in colleges were determined, theoretically grounded and experimentally tested, such as: formation in future technicians-technologists of food industry of motivation for professional self-realization on the basis of subject-subject interaction; expansion of the content of the curriculum through the integration of acmeological and competency approaches in the educational process in colleges; integration of future technicians-technologists of food industry into the profession through gaining experience of professional self-realization in extra-curricular work and during training and production practice.

The basic structural components of the readiness for professional self-realization of future technicians-technologists of food industry were distinguished. The components, criteria and levels of readiness for professional self-realization of future college food technologists have been determined. The model of formation of

the readiness of future technicians-technologists of food industry for professional self-realization was designed.

The meaningful content of the following concepts was specified: “readiness for professional self-realization of future technicians-technologists of food industry” and “formation of readiness for professional self-realization of future technicians-technologists of food industry”.

The model of formation of the readiness of future technicians-technologists of food industry for professional self-realization in colleges consists of theoretical, procedural, and resultant blocks. The theoretical block of the model includes the purpose, scientific approaches, tasks, and content of the training of future technicians-technologists of food industry for professional self-realization. The procedural block of the model consists of such elements as stages of preparation, pedagogical conditions by which the preparedness of future technicians-technologists of food industry for professional self-realization is carried out; components; forms and methods of training. The resultant block of the model is characterized by the determination of criteria, indicators, and levels of preparedness of future technicians-technologists of food industry for professional self-realization. The result is the preparedness of future technicians-technologists of food industry for professional self-realization.

The program of the pedagogical experiment of the research consisted of the implementation and testing of the effectiveness of the pedagogical conditions of formation of readiness for professional self-realization of future technicians-technologists of food industry in colleges.

The ascertaining stage of the experiment was to formulate the purpose, objectives and main directions of its implementation. The program of the forming experiment was conditionally divided into 4 stages: motivational-cognitive, operational-technological, reflexive and value-corrective. The forming stage was carried out on the basis of the experimental complex we created. During this stage, a model of forming the readiness for professional self-realization of future technicians-technologists of food industry in colleges for students of experimental groups was introduced into the educational process by making adjustments to the content-methodological support of the process of their preparation.

During the control stage, re-diagnostics and comparison of results were carried out in order to determine the effectiveness of content-methodological provision of the process of preparation of future technicians-technologists of food industry for professional self-realization in colleges.

The results of the control phase of the experiment testify to the effectiveness of the influence of the developed content and methodological support on the level of readiness of future technicians-technologists of food industry for professional self-realization in colleges, which comes as a result of significant differences between the indicators of the preparedness components in the control and experimental groups.

Key words: self-realization, readiness for professional self-realization, formations of readiness for professional self-realization, technicians-technologists of food industry, college.

Підписано до друку 18.11.2019 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 100 прим. Зам. № 330
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.